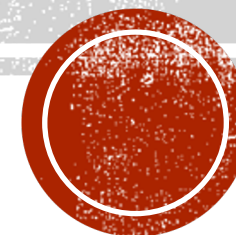

ปรัชญา และแนวความคิดรวบยอด เกี่ยวกับศาสตร์และทฤษฎี

กาญจนา แก้วเทพ

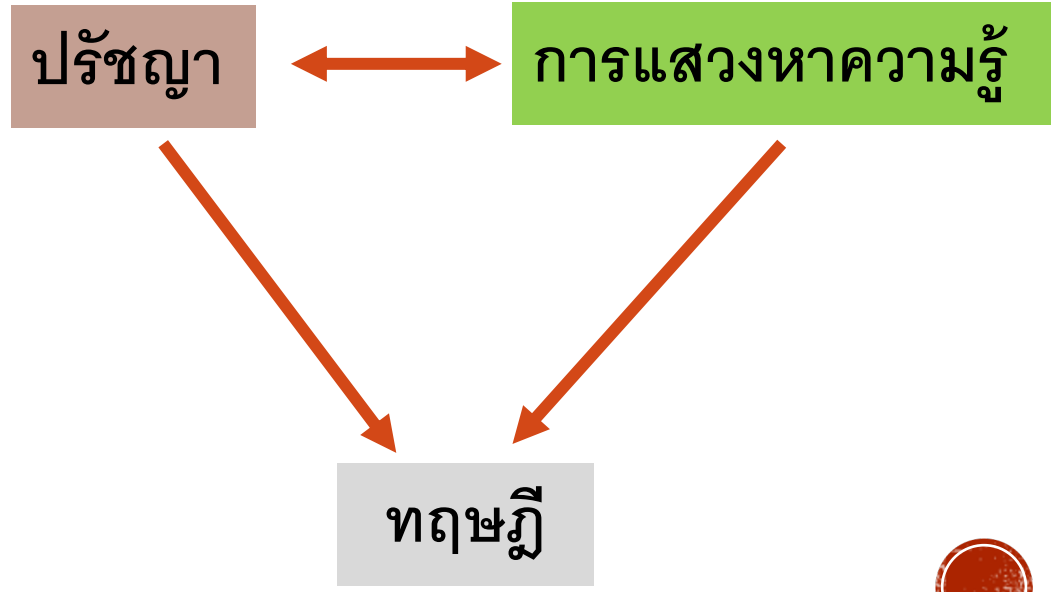
บรรยายโดย ผศ.ดร.สมศักดิ์ ดล้ายสังข์

การสื่อสาร/นิเทศศาสตร์

- ต้นกำเนิดสายธาร
- ร่มไม้ใหญ่
- รากเหง้า
- บรรพบุรุษ
- สืบทอดยาวนาน

แนวคิด/ ความเชื่อ

ปรัชญา [Philosophy]

Philo = ความรัก

Sophia = ความรู้/สัจจะ

ความหมายในระดับชีวิตประจำวัน

- ระบบคิด/วิธีคิด ที่มีอยู่ในทุกคนทุกคำพูด
ทุกการกระทำ ทุกเหตุการณ์
- สาขาวิชาความรู้
- แบบวิธีในการตั้งคำถาม (Mode of Inquiry)
ที่มีลักษณะเฉพาะตัว และอาจมีคำตอบที่
ไม่รู้จบ

ความรู้ คือ อำนาจ

$$1+1 = 2$$

$$1+1 = 11$$

ธรรมชาติของมนุษย์ คืออะไร

ปรัชญา [Philosophy]

- อาจอยู่ในรูปของ วิสัยทัศน์ อุดมการณ์ และความเชื่อ
เช่น สุภาสิต คำพังเพยไทยที่ใช้ในการสอนวิธีคิด
  - ปลาหมอตายเพราะปาก
  - พุดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง
  - ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ชั่วดีเป็นตรา

ปรัชญา [Philosophy]

“ความรู้ คือ อำนาจ”

ความหมายในเชิงวิชาการ

“ปรัชญา” จาก Webster in New World Dictionary (1964) ที่ได้ให้ความหมายของ Philosophy เอาไว้ 6 ความหมาย คือ (อ้างจาก สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์, 2553)

- (1) ความรักในความรู้หรือภูมิปัญญา
- (2) การศึกษากระบวนการที่ควบคุมความคิดและการปฏิบัติทฤษฎีหรือการศึกษาที่ค้นคว้า เกี่ยวกับหลักหรือกฎที่ควบคุมจกเวลาที่กำกับความรู้ทั้งหมดและความเป็นจริง
- (3) หลักหรือกฎทั่วไปของสาขาวิชาความรู้ กิจกรรม และอื่น ๆ เช่น ปรัชญา เศรษฐศาสตร์
- (4) ระบบเฉพาะของหลักการดำรงชีวิต (คล้าย ๆ ปรัชญาชีวิต)
- (5) การศึกษามนุษย์ด้านศีลธรรม คุณสมบัติและพฤติกรรม
- (6) ความสมดุลทางจิตใจที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความเยือกเย็น ความสงบนิ่ง

ปรัชญา [Philosophy]

ประโยชน์ของปรัชญา

(1) ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน

- ทุกชีวิตต้องตัดสินใจ ปรัชญาจะช่วยให้เข้าใจคุณค่าของสรรพสิ่งต่าง ๆ อย่างถ่องแท้และตัดสินใจอย่างเหมาะสม
- ปรัชญาเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดที่จะช่วยปลูกฝังให้เกิดนิสัยในการวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง คิดอย่างมีเหตุผล และมีอิสระในตัวเอง
- ปรัชญามีความกว้างขวาง ช่วยให้เราเห็นทัศนะที่กว้างขึ้น
- ปรัชญาเป็นเรื่องของการแสวงหาความจริงที่ไม่หยุดนิ่ง เกิดเป็นข้อสงสัยอยู่เสมอ
- ปรัชญาช่วยสร้างสุนทรีย์ ความพอใจ สุขใจให้แก่ผู้ที่ศึกษา มากกว่าการเป็นมนุษย์โดยสัญชาตญาณเท่านั้น

ปรัชญา [Philosophy]

ประโยชน์ของปรัชญา

(2) ประโยชน์ต่อการสร้างและใช้ทฤษฎี

ปรัชญาเป็นที่มาของทฤษฎีทั้งหลาย

- ปรัชญา นำทางในการเลือกใช้ทฤษฎีเพื่อการศึกษา
- ปรัชญาเป็นการกำเนิดข้อตกลงเบื้องต้น (basic assumption) แก่ ทฤษฎี เช่น ปรัชญาที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กระทำการ (Agency/active) หรือเป็นผู้ถูกกระทำ ก็จะทำให้เรามีข้อตกลงเบื้องต้น ต่อ ผู้รับสาร ที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกัน
- เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปรัชญา แนวคิดต่อประเด็นที่จะศึกษาก็จะเปลี่ยนไป เช่น

เดิม เชื่อว่า ภาษาคือเครื่องมือในการแสดงความคิด ภาษาเป็นเครื่องสะท้อนโลก

ใหม่ เชื่อว่า ภาษาคือ เป็นตัวสร้างโลก

ปรัชญา [Philosophy]

ประโยชน์ของปรัชญา

- จุดยืนของปรัชญาจะเป็นตัวกำหนดการเลือกใช้ทฤษฎี

หากถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ ก็จะเลือกใช้ Social Functionalism

หากถือความต้องการของปัจเจกเป็นหลัก ก็จะเลือกใช้ Uses and gratifications

- ปรัชญาเป็นตัวแนะแนวทางในการตัดสินใจเลือกระเบียบวิธีวิจัย เพราะปรัชญาทุกสำนักจะแนะวิธีการแสวงหาความรู้ได้ด้วย อาจเป็น อุปนัย (Induction) หรือ นิรนัย (Deduction) ปรัชญาที่เชื่อในเชิงปริมาณหรือคุณภาพ ก็จะเลือกระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างกันด้วย

ปรัชญา [Philosophy]

สถานะของปรัชญาในความหมายเชิงวิชาการ

(1) หมายถึงสาขาวิชาเฉพาะสาขาหนึ่ง คือ ปรัชญาทั่วไปที่มีเนื้อหาว่าด้วยการตั้งคำถาม เพื่อการแสวงหาคำตอบที่ไม่รู้จบ อาจประกอบด้วยสาขาย่อย ได้แก่

ญาณวิทยา ภววิทยา คุณวิทยา สุนทรียศาสตร์ จริยศาสตร์ และตรรกวิทยา เป็นต้น

(2) หมายถึง วิชาที่เป็นลูกผสมระหว่างปรัชญากับศาสตร์แขนงอื่น ๆ เช่น ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ปรัชญาการสื่อสาร เป็นต้น

ปรัชญาการสื่อสาร (Philosophy of Communication) ได้ถูกสถาปนาขึ้นใหม่ในช่วงกลางของศตวรรษที่ 20

(3) หมายถึง “มิติเชิงปรัชญา” (Philosophical foundation/dimension) ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีมีความเชื่อว่ามนุษย์มีลักษณะอย่างไร เช่น เชื่อว่ามนุษย์ตัดสินใจด้วยเหตุผลหรืออารมณ์

ปรัชญา [Philosophy]

ปรัชญากับทฤษฎีการสื่อสาร

ญาณวิทยา (Epistemology) ว่าด้วย ระบบและธรรมชาติของความรู้ ซึ่ง “**ความรู้**” กับ “**ญาณวิทยา**” คือ สิ่งเดียวกันกับการกำเนิดความรู้ สนใจว่า

- “**ความรู้คืออะไรกันแน่**”
- ลักษณะหน้าที่ ความสมเหตุสมผล และความถูกต้องของความรู้ เพื่อแก้ไขข้อถกเถียงในอดีต
- “**คนเรามีวิธีการได้ความรู้มาได้อย่างไรบ้าง**”
- ในสมัยกรีก กลุ่มโซฟิสต์ (Sophists) หรือ Skeptic กลุ่มที่ตั้งข้อสงสัยในทุกสิ่ง โดยสงสัยว่า มีความรู้ที่เป็นภาววิสัย (objectivity) ดำรงอยู่โดยไม่เกี่ยวข้องกับ อัจตวิสัย (subjectivity) ของมนุษย์จริงหรือไม่ ซึ่งเพลโต(plato) นักปรัชญา ตอบว่า**มีโลกแห่งนามธรรม (World of abstract) ที่ไม่เปลี่ยนแปลงอันเป็นความรู้ที่แน่นอน** เช่น “**โลกแห่งความเป็นวงกลม**” **จะยังคงอยู่ตลอดไป**
- **โจทย์หลักของญาณวิทยา** ความรู้เป็นสิ่งที่มาก่อน (a priori) หรือเกิดขึ้นมาทีหลัง (a posteriori) ความรู้นั้นดำรงอยู่เป็นปรากฏการณ์อิสระ หรือเกิดขึ้นอยู่กับการรับรู้ของมนุษย์

ปรัชญา [Philosophy]

ปรัชญากับทฤษฎีการสื่อสาร

ความรู้ที่มนุษย์เรามีนั้น เป็นความรู้ที่แน่นอนสมบูรณ์อย่างแท้จริง ตามทัศนะของนักวิทยาศาสตร์ (Natural Science)

- จากปรัชญาสู่ทฤษฎีสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์
  - ทฤษฎีสายเหตุผลนิยม (Rationalism) เชื่อในความมีเหตุผลของมนุษย์
  - ทฤษฎีสายประจักษ์นิยม (Empiricism) เชื่อว่าความรู้ของมนุษย์เกิดจากการรับรู้ (perception)
  - ทฤษฎีสายประกอบสร้างนิยม (Social constructionism) เชื่อว่าความเป็นจริงมาจากการประกอบสร้าง ความรู้เป็นผลผลิตของความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (product of symbolic interaction)
- โลกทัศน์แบบวิทยาศาสตร์/พฤติกรรมนิยม (Scientific/Behaviorism world view) ความจริงอยู่และแยกออกจากตัวมนุษย์ การจะได้พบกับความเป็น มนุษย์ได้ต้อง **ขจัดอัตวิสัย** ของตัวเองออกไป เน้นเพียง **ภาววิสัย** (objectivity)

ปรัชญา [Philosophy]

ปรัชญากับทฤษฎีการสื่อสาร

- โลกทัศน์แบบมนุษยนิยม (Humanistic world view) เชื่อว่าโลกแห่งความเป็นจริงนั้น มิได้หยุดนิ่ง แต่เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้รู้ กับสิ่งที่รู้ การสื่อสารเป็น เครื่องมือ ที่ประกอบสร้างความเป็นจริง

ปรัชญา [Philosophy]

มีอยู่ / เป็นอยู่

ภววิทยา (ontology) = onta แปลว่า being และ logo = แปลว่า ศาสตร์
ว่าด้วย การศึกษา ธรรมชาติของการดำรงอยู่ (being/existence) ของสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้ง วัตถุ แบบแผนปฏิบัติ (practice) หรือความนึกคิด (idia/ideology) ซึ่งมี สมมุติฐานว่า

- ธรรมชาติของความจริงทางสังคม (social reality) ที่สามารถค้นหาตรวจสอบได้
- ความเชื่อที่ว่าอะไรดำรงอยู่จริง / ความเชื่อที่ว่าจริง
- อะไรคือสิ่งที่เราอาจรู้ได้
- การศึกษาการดำรงอยู่ของมนุษย์ อะไรที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์
  - สัตว์สังคม/สัตว์เมือง
  - การรู้จักทำงาน
  - เราเป็นมนุษย์เพราะเรารู้จักเล่าเรื่อง
  - เรารู้จักใช้ภาษา
- “สังคมมนุษย์จะเกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้หากปราศจากการสื่อสาร”

ปรัชญา [Philosophy]

มีอยู่ / เป็นอยู่

- ทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับภววิทยา เช่น ผู้รับสารคือใคร ผู้รับสารดำรงอยู่อย่างไร ทำให้การสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับผู้รับสารแตกต่างกันไปด้วย เช่น ผู้รับสารเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ๆ (Social relation audience Theory)
- สำนักคิดด้าน ภววิทยา ประกอบด้วย 3 สำนัก
  - **ลัทธิสัจจะนิยม (Realism)** สำนักนี้เชื่อว่า ความเป็นจริงนั้นดำรงอยู่ มีอยู่อย่างเป็นอิสระจากมนุษย์ไม่เกี่ยวกับการรับรู้ของมนุษย์ไม่ว่ามนุษย์จะพญถึงความเป็นจริงนั้นว่าอย่างไรก็ตาม เช่น ความเป็นจริงที่ว่า “มีน้ำและสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่บนดาวเคราะห์ดวงอื่นๆหรือไม่”
  - **ลัทธินามนิยม (Nominalist)** เน้นคุณลักษณะที่เป็นนามธรรม (ปฏิเสธลักษณะนามธรรมของความเป็นจริง) โดยเห็นว่าความเป็นจริงแต่ละอย่างล้วนมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน ยกเว้น “ชื่อ” ที่เราใช้เรียกเท่านั้น เช่น นก คือชื่อที่เราเรียก แต่นกแต่ละตัวก็ย่อมมีความแตกต่างกัน
  - **ลัทธิการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructionist)** เชื่อว่า สังคมไม่ได้เกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือพระเจ้าสร้างขึ้น แต่เกิดจากการประกอบสร้าง ความเป็นจริงที่รับรู้ (perceived reality) เกิดขึ้น ดำรงอยู่ ผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง

ปรัชญา [Philosophy]

คุณวิทยา (Axiology) มาจาก Axios แปลว่า มีค่า/มีคุณค่า สนใจธรรมชาติของการวินิจฉัยคุณค่า (value) ของสรรพสิ่งต่างๆ ว่าถูก ผิด ดี เลว เช่น คุณค่าเชิงสุนทรียะ คุณค่าเชิงจริยธรรม คุณค่าเชิงความรู้ มักพูดถึงในด้านสังคมศาสตร์และศิลปะ ไม่พูดถึงในวิทยาศาสตร์ “วิทยาศาสตร์ที่ดี ต้องปราศจากคุณค่า (value-free) เช่น **ไม่ถามว่าการมีแรงโน้มถ่วงของโลกดีหรือไม่ ?**

คุณวิทยา กับทฤษฎีการสื่อสาร

เน้นเกี่ยวข้องกับ ปัญหาจริยธรรมและสุนทรียะ ใน 2 แง่มุม คือ

- บทบาทในคุณค่าของของงานวิจัย เน้นจุดยืนแบบวิทยาศาสตร์ขนานแท้
- จุดยืนแบบการตีความ (Interpretivist approach) เชื่อว่าวิทยาศาสตร์หรือศาสตร์ในทุกสาขาไม่อาจเป็นกลางได้ ผู้วิจัยจะมีคุณค่า บางอย่างที่ยึดเกาะอยู่แล้วอย่างไม่รู้ตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับในแต่ละสังคม เช่น เจียบ/การไม่พูดในสังคมอเมริกัน ถือไร้คุณค่า ไม่กล้าหาญ ในขณะที่สังคมญี่ปุ่นให้คุณค่ากับความเจียบและถือเป็นสิ่งที่ปรารถนา
- ในการศึกษาของนักวิชาการ กลุ่ม (basic research) เชื่อว่า วิชาการควรต้องเป็นอิสระจากคุณค่า

ปรัชญาสังคมศาสตร์

ปรัชญาด้านสังคมศาสตร์ในส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ เรื่อง การสื่อสารและทฤษฎีนิเทศศาสตร์ แบ่งได้เป็น 6 สำนักปรัชญาหลัก ๆ ดังนี้

1. ปรัชญาปฏิฐานนิยม
2. ปรัชญาแห่งการตีความ
3. ปรัชญานิเสธนิยม
4. ปรัชญาประกอบสร้างนิยม
5. ปรัชญาปฏิบัตินิยม
6. ปรัชญายุคหลังสมัยใหม่

ปรัชญาสังคมศาสตร์

1. ปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism)

- **ออกสูต์ กองต์** (Auguste Comte, 1797-1857) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชีวิตอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงสังคมและระบอบการปกครองอย่างพลิกฟ้าคว่ำแผ่นดิน (เช่น มีการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789) นำหลักคิดแบบวิทยาศาสตร์มาใช้ (Scientific Tradition) เป็นปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังทฤษฎีสังคมศาสตร์ กระแสหลัก ๆ หลายทฤษฎี เช่น
  - ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)
  - ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ แบนดรูรา (A. Bandura) เป็นต้น
  - ปรัชญาปฏิฐานนิยมจะมีทัศนะที่ตรงกันข้ามกับกลุ่มทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีการตีความ (Interpretivism) ทฤษฎีพุทธิปัญญา (Cognitivism) ทฤษฎีการประกอบสร้าง (Constructivism) เป็นต้น

ปรัชญาสังคมศาสตร์

2. ปรัชญาแห่งการตีความ (Interpretivism)

เป็นกลุ่มปรัชญาที่มีความเชื่อตรงข้ามกับกลุ่มปรัชญาปฏิฐานนิยม ปรัชญาแห่งการตีความนั้นกลับ มีต้นสายธารมาจากสำนักเหตุผลนิยม (Rationalism) ที่มีทัศนะต่อมนุษย์และทัศนะต่อความรู้ แตกต่างไปจากสำนักประจักษ์นิยม โดยปรัชญาแห่งการตีความเชื่อในทัศนะที่ว่า มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่รู้จัก และความรู้นั้นก็เกิดมาจากการใช้ความคิด อย่างมี เหตุมีผลของมนุษย์

ปรัชญาแห่งการตีความ แยกย่อยไปสู่ กลุ่มทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic interaction)

นักวิชาการคนสำคัญ คือ **ลุดวิก วิทท์เกินสไตน์** (Ludwig Wittgenstein) เรื่อง Philosophical Investigations (1953) ที่มีข้อคิด เห็น สำคัญหลายแนวคิด เช่น ข้อเสนอที่ว่าคำนิยามที่ใช้พรรณนาโลกนั้นไม่เคยมีนิยามเดียวหรือปรัชญาว่าด้วยทัศนะต่อมนุษย์ที่ว่า **มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่รู้จัก สร้างความหมาย (meaning maker)**

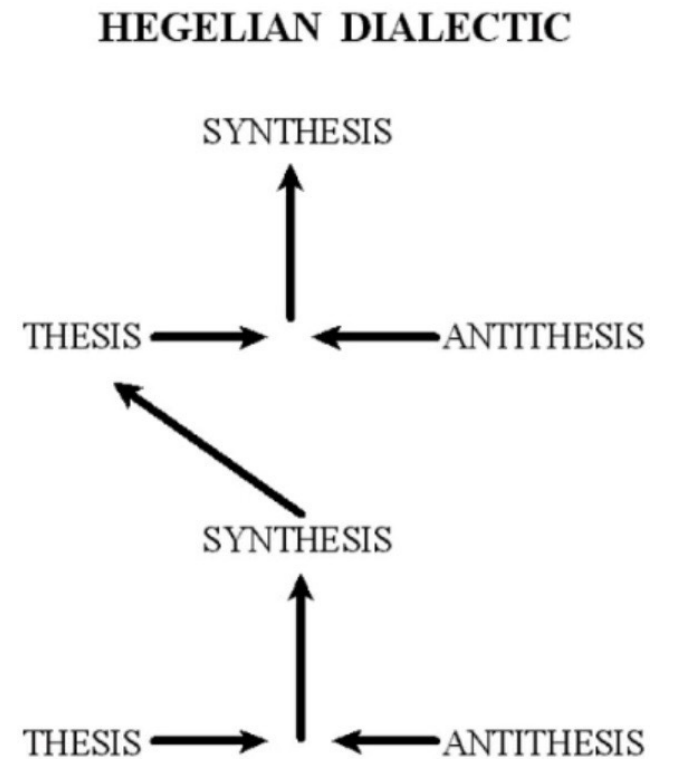

ปรัชญาสังคมศาสตร์

3. ปรัชญาปฏิเสธนิยม (Negativism)

เป็นกลุ่มปรัชญาที่มีทัศนคติต่อมนุษย์และทัศนคติต่อความรู้ **แตกต่างกันไปจาก** **สำนักปฏิฐานนิยมอย่างชัดเจน** โดยปรัชญานี้มาจากกลุ่มนักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง เช่น คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mark) ซึ่งสืบทอดมาจาก วิชาชีวิตของเฮเกิล รวมถึง ไสกราติส และเพลโต เชื่อในทัศนะที่ว่า

จอร์จ ดับเบิล เอฟ เฮเกิล (Georg W.F. Hegel) ได้สังเคราะห์กฎของการปฏิเสธแห่งปฏิเสธ (Law of negation of negation) ที่เป็นหัวใจของวิชาชีวิต ซึ่งอธิบายว่า วิชาชีวิตนั้นเป็นการปฏิเสธของ **ภาคเสธ (anti-thesis)** ที่มีต่อ **ภาคเสนอ (thesis)** และการปฏิเสธครั้งที่ 2 ที่ **ภาคสังเคราะห์ (synthesis)** ปฏิเสธทั้งต่อภาคเสนอและภาคเสธ นี่คือกฎของการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งต่าง ๆ และกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง เช่น มาร์กซ์และนักสังคมนิยมคนอื่น ๆ ได้ใช้หลักคิดดังกล่าวนำทางการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวทางสังคม

ปรัชญาสังคมศาสตร์

4. ปรัชญาประกอบสร้าง (Constructionism)

เป็นมีคำ 2 คำในภาษาอังกฤษที่มีความหมายใกล้เคียงกับ

คำแปลภาษาไทยว่า “**การประกอบสร้าง**” คือ **Constructivism** และ **Constructionism** ซึ่ง มีจุด ร่วมที่ตรงจุด ตั้ง ต้น ที่เหมือนกัน คือ เริ่มจากการสืบทอดมรดกทางความคิดมาจาก อิมมานูเอล ค้านท์ และปรัชญาสำนักปรากฏการณ์นิยมที่ว่ามนุษย์เราเป็นผู้ที่ประกอบสร้างโลกแห่งความหมายซึ่งได้กลาย มาเป็นโลกแห่งความเป็นจริงค้านท์ เรียก กลไกในการประกอบสร้างโลกแห่งความจริงของมนุษย์ว่า “**โครงสร้างทางจิตของมนุษย์**”(Human mind) ประเด็นการศึกษาเรียนรู้ จึงอยู่ใน**กลุ่มการสื่อสารภายในตนเองและการสื่อสารระหว่างบุคคล.**

5. ปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism)

ปรัชญาปฏิบัตินิยมเป็นปรัชญาของยุค **สมัยใหม่ (Modern Age)** ที่ก่อตัวขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 และมีแหล่งกำเนิดในทวีปอเมริกา ซึ่งบริบททางสังคมที่แตกต่างไปจากปรัชญารุ่นเดิมๆ ที่มักมีต้นกำเนิดมาจากทวีปยุโรป กลุ่มนักคิดชาวอเมริกัน เริ่มตั้งแต่ ซี เอส เพียร์ซ (C.S. Peirce, 1839-1914) ซึ่งเป็นผู้ขนานนาม กลุ่มนี้ว่า “ปฏิบัตินิยม” และผู้ก่อตั้งรุ่นแรกที่โดดเด่นอีก 2 ท่าน คือ วิลเลียม เจมส์ (William James, 1842-1910) และ จอห์น ดิวอี้ (1859-1910) ผู้มีอิทธิพลทางความคิดอย่างสูง ต่อปรัชญาทางการเมือง ปรัชญาการศึกษา รวมทั้งสาขาการสื่อสารในอเมริกา สำหรับนักวิชาการรุ่นที่ 2 ที่รู้จัก คือ **จอร์จ เฮอร์เบิร์ต เมด (George Herbert Mead, 1863-1931)** ได้ก่อตั้ง **สำนักคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)** ที่โดดเด่นของ **สำนักชิคาโก (Chicago School)**

6. ปรัชญายุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism)

ปรัชญา ก่อตัวขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 มีความเกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมจากยุคสมัยใหม่ (Modern Age) มาสู่ยุคหลัง-สมัยใหม่ (Post-modern Age)

อิทธิพลของสื่อสารมวลชนในศตวรรษที่ 20 ที่ครอบคลุมชีวิตของผู้คนและกลายเป็นสถาบันหลักในการประกอบสร้างความเป็นจริงแต่ความเป็นจริงที่นำเสนอผ่านสื่อ นั้นเป็นเพียง “สิ่งจำลอง” (Simulation) หรือเป็นเพียง “รูปสัญลักษณ์” (Signifier) ตามภาษา ของเฟร์ดีนานด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) เช่น ความเป็นจริงเกี่ยวกับ บิน ลาเดน จะ เป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับว่า ปัจเจกที่รับรู้ความเป็นจริงนั้นดูโทรทัศน์ช่องไหน CNN BBC หรืออัลจาซีรา

การแสวงหาความรู้

= กระบวนการซึ่งทำให้ได้มาซึ่ง**ความรู้**
ความจริง เพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง
 กรอบวิธีคิดในวิธีการแสวงหาความรู้

- **ญาณวิทยา (Epistemology)**

“ความรู้” และ “ญาณวิทยา” หมายถึงสิ่งเดียวกัน เนื่องจาก **ญาณวิทยา** ก็คือ “**ระบบของความรู้**” ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการสืบสวน ในการศึกษาถึงธรรมชาติของความรู้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2552) เป็นลักษณะของ**การอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติรวมถึง ปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์** ในลักษณะของความสัมพันธ์ **การอธิบายข้อเท็จจริง** รวมไปถึงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ใคร่ครวญด้วยความเป็นเหตุเป็นผลกัน

Cassirer (1874-1945) การจัดความรู้ให้เป็นระบบจะต้องมีความสอดคล้องประสานกัน ความจริงต้องมาจากความ**เข้าใจถึงประวัติ** ในการพัฒนาปัจเจกภาพของ**ความรู้** (ที่เรียกกันว่าการสำรวจเอกสาร) (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2552)

- อภิปรัชญา (Metaphysics)

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของความจริง และธรรมชาติของความรู้ความรู้ในเชิงอภิปรัชญาที่ผ่านกระบวนการใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล จะทำให้ความรู้ ที่ได้กลายเป็น **สากลและเป็นความจริงโดยตลอดเหนือกาลและเทศะ เป็นสัจจะหรือความจริงที่สมบูรณ์** เป็นความจริงในตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยหลักฐานหรือกระบวนการอื่นใดในการรับรอง ความรู้แจ่มแจ้งจึงมีความง่ายและเห็นชัดเจนที่ ถือเป็นความรู้ที่ให้ระดับความจริงสูงสุด หรือที่เรียกว่า **สัจจะธรรม หรือความรู้แจ่มแจ้ง** ซึ่งเป็นความปรารถนาที่มุ่งไปสู่ความจริงของปราชญ์เมธี (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2552)

)

- ความหมายของทฤษฎี
- กลุ่มของทฤษฎี
- ความสัมพันธ์ของทฤษฎีกับการวิจัย
- ข้อเสนอพื้นฐานทางปรัชญา

